

סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ו, 2006
מספר השאלון: 008205

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

השלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון: מבחר יצירות מספרות העולם – 50 נקודות
פרק שני: נושאים בין-ז'אנריים – 50 נקודות
סה"כ – 100 נקודות

בפרק הראשון שתי קבוצות של שאלות.

ענה על שאלה אחת מהקבוצה הראשונה (26 נקודות)

ועל שתי שאלות מהקבוצה השנייה (לכל שאלה – 12 נקודות)

(סה"כ – 50 נקודות)

בפרק השני ענה על שאלה אחת (50 נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה במסגרת שתי

היחידות הראשונות, היחידה השלישית והיחידות הרביעית

והחמישית.

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה

שבחרת להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(3) בתשובות בשאלון זה אין להדגים באמצעות יצירה שנלמדה

במסגרת שתי היחידות הראשונות והיחידה השלישית.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון: מבחר יצירות מספרות העולם

(50 נקודות)

קבוצה ראשונה

ענה על אחת מהשאלות 1-6 (26 נקודות).

מיכאל קולהאס / פון קלייסט

1. בסיום הנובלה הוצא מיכאל קולהאס להורג, אך בניו קיבלו תואר אצולה. כיצד ניגוד זה מאיר את דמותו ואת מעשיו של מיכאל קולהאס? הסבר והדגם את דבריך.

האף / גוגול

2. הנובלה "האף" היא יצירה הומוריסטית ועם זאת קודרת למדי. חווה דעתך על קביעה זו על שני היבטיה. בסס את דבריך על דוגמאות מהנובלה.

מותו של איוון איליץ' / טולסטוי

3. הנפילה מהסולם שינתה את מהלך חייו של איוון איליץ'. הסבר את המשמעויות הסמליות של נפילה זו, ותאר את התהליך שעובר איוון איליץ' בעקבותיה.

הגלגול / קפקא

4. לא רק גריגור סמסא, אלא גם דמויות אחרות בנובלה עוברות "גלגול". תאר את השינויים שעוברות שתי דמויות בנובלה (לא גריגור סמסא), והסבר כיצד שינויים אלה מאירים את הגלגול של גריגור סמסא.

הכיסאות / יוג'ין יונסקו או מחכים לגודו / סמואל בקט

5. במחזה האבסורד, ההזדהות עם הדמויות היא כמעט בלתי אפשרית. הסבר והדגם קביעה זו על פי המצב של הדמויות, התנהגותן והיחסים ביניהן במחזה שלמדת.

אמא קוראז' / ברטולט ברכט

6. הגיבורה הראשית במחזה היא אם. תאר את דמות האם במחזה. בתשובתך כתוב על הכינוי שלה, על יחסה לילדיה ועל מידת אחריותה לגורלם.

קבוצה שנייה (24 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 7-13 (לכל שאלה – 12 נקודות).

אודיסיאה / הומרוס

7. תאר את תגובותיהם של טלמכוס ושל פנלופי על שובו של אודיסאוס הביתה.

מה הם ההבדלים בין תגובות הבן לתגובות האישה, וממה הם נובעים?
הסבר והדגם את דבריך על פי פרק 23 שלמדת.

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

פְּרָדָה / אלזה לסקר-שילר

תרגום: יהודה עמיחי

אֶךְ לְעוֹלָם לֹא בָאתָ עִם עָרֵב –
יִשְׁבְּתִי בְּאֲדָרֶת כּוֹכְבִים.

..... אִם דָּפְקוּ עַל בֵּיתִי
זֶה הִיָּה לְבִי שְׁלִי.

הוא תְּלוּי עֶכְשׁוֹ עַל כָּל מְזוּזָה,
גַּם עַל דְּלָתָהּ.

שׁוֹשְׁנֵת אֵשׁ דּוֹעֶכֶת בֵּין שְׂרָכִים
בְּחוּם הַזֶּר.

צְבַעְתִּי אֶת הַשָּׁמַיִם פֶּטֶל
בְּדָם לְבִי.

אֶךְ לְעוֹלָם לֹא בָאתָ עִם עָרֵב –
..... עֲמַדְתִּי בְּנֹעְלִים זְהָבוֹת.

הלב הוא מוטיב מרכזי בשיר.

תאר את התמונות הקשורות במוטיב זה, והסבר כיצד הן בונות את משמעות השיר.

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

סוֹנֵט 130 / ויליאם שקספיר

תרגום: שמעון זנדבנק

עֵינַי גְּבַרְתִּי לֹא שָׁמַשׁ לֹא וְלֹא;
שְׁנֵי – אָדָם הוּא פִּי־שִׁבְעָה מִפִּיָּה;
אִם שֶׁלֶג צַח – שְׁדָה שְׁחוּם כְּלוֹ,
שֶׁעַר אִם פֹּז הוּא – אִז רֹאשָׁה כְּפִיחַ.
רְאִיתִי שׁוֹשְׁנֵי־שְׁנֵי בֵּין חוּחַ,
אֶךְ עַל לְחִיָּה אֵיפֶה שׁוֹשֵׁן כְּזֶה?
וְגַשׁ בְּשָׁמַיִם שׁוֹפְעִים יוֹתֵר נִיחוּחַ
מִרִיחַ הַכֶּלֶפִּיָּה, כְּמִדְמָה.
קוֹלָה אֲנִי אוֹהֵב, אֶךְ זֹאת לְדַעַת:
לֹשׁ מְנַגֵּינּוֹת יוֹתֵר מְרוֹמְמוֹת –
כֵּן, לֹא רְאִיתִי עוֹד אֱלֹה פּוֹסַעַת:
גְּבַרְתִּי, אוֹדָה, רְגֵלָה עַל אֲדָמוֹת.
וְעַם כָּל זֶה יִקְרָה לִי עַד אִין חֶקֶר
מִכָּל אִשָּׁה שְׁנַמְשָׁלָה לְשִׁקֵּר.

"כן, לא ראיתי עוד אלה פוסעת:

גברתי, אוֹדָה, רְגֵלָה עַל אֲדָמוֹת."

הסבר והדגם את הרעיון המובע בשורות אלה ואת דרך עיצובו בשיר כולו.

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שִׁיר לִילָה לְנוֹדָד / וולפגנג גיתה

תרגום: אמיר אור ואריאל הירשפלד

מַעַל הַפְּסָגוֹת
מְנוּחָה.
בְּכָל צְמָרוֹת
חֶשׁ הַנֶּהָר
אֶף לֹא רַחַשׁ רוּחַ.
בִּיעַר הַצְּפָרִים שׁוֹתְקוֹת.
רַק רְגַע חֲכָה עוֹד,
גַּם אֶתָּה תִּנּוּחַ.

הסבר כיצד מתפתח בשיר מוטיב המנוחה, וכתוב מה הן משמעויותיו.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

בְּלֹדָה / יעקב גלאטשטיין

תרגום: בנימין הרשב

תִּירוּ בִּי, חֲבֵרִים,
 בְּשֵׁתִי רְגְלֵי אֲשֶׁר בָּרַחוּ,
 אֲךָ אֵל תִּירוּ בְּרֹאשׁ,
 הַמְהַרְהֵר עֲכָשׁוּ עַל סְנוּנִיּוֹת בְּקֶן.
 כֶּף הַתְּחַנֵּן,
 כְּשֶׁהוֹצִיאֹהוּ עִם שַׁחַר
 לַכֶּכֶר הַגְּדוֹלָה.
 הוּא לֹא בָּכָה, הוּא רַק צָבַט בְּשִׁעְרוֹת זְקֵנוּ.
 חוּסוּ – הַתְּחַנֵּן – רַחֲמוּ
 עַל רֹאשׁ שֶׁל בֶּן-אָדָם.
 אֲכַל עֲשָׂרִים רוֹבִים כְּכַמֶּטֶח אֶחָד
 פָּצְחוּ לוֹ אֵת הָרֹאשׁ שֶׁהִתְעַנָּה
 לַחֲפֵס מוֹכֵן שֶׁל הַמְּלָה –
 עָרִיק.
 וְאֲנִי שֶׁהֵייתִי אֶחָד מֵעֲשָׂרִים הָרוֹבִים
 תְּעִיתִי אֲרָכוֹת, עַד שֶׁמְצֵאתִי אֵת הַקֶּן.
 לְטַפְתִּי שֶׁלְשָׁה רֵאשִׁים קִטְנִים
 וּבְגָרוֹנֵי הַחֲזָקָתִי כְּשִׁבוּיִם
 אֵת דְּמַעוֹתַי.
 אֲשֶׁה שֶׁתִּקְנִית וּגְבוּהָהּ, עִם חֹזֶה מוֹרֵם,
 חֲכָתָה לְמַלְיָם שְׁלִי.
 אוֹי, הָאֵם יִכְלָתִי לְסַפֵּר לָהּ,
 וְאִיךָ עֲצָמִי יִכְלָתִי לְהַצְדִּיק,
 אֲפִלוּ אִם הָאִישׁ הִיא
 עָרִיק.

השיר מבטא ניגוד בין התנהגותו של הדובר כחלק מקבוצה ובין התנהגותו כיחיד הנושא
 באחריות אישית.

הסבר והדגם קביעה זו על פי השיר.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יָרַח מְלֵא וּפְרִידָה הַקֶּטְנָה / טד יוז

תרגום: שמעון זנדבנק

עָרַב קָטָן קָרִיר שְׁנַצְטֶמֶק לְנִבְיַת כָּלֵב
וְקִשְׁקוֹשׁ דְּלִי –

וְאֵת מִקְשִׁיבָה.

קוֹר עֶכְבִּישׁ, דְּרוֹךְ לְנִגְיַעַת הַטֵּל.
דְּלִי מוֹרֵם, דּוֹמֵם וּמְלֵא עַד שְׁפָתָיו – רְאִי
שְׁיַפְתָּה כּוֹכֵב רְאִשׁוֹן לְרַעַד.

פְּרוֹת הוֹלְכוֹת הַבֵּינָה שָׁם בְּשִׁבִיל, קוֹשְׁרוֹת
לְגִדְרוֹת זָרִים חֲמִים

שֶׁל הַבְּלִיפָה,

נִהַר אֶפֶל שֶׁל דָּם, הִרְבֵּה גּוֹשִׁים שֶׁל סֶלַע
נוֹשְׂאִים זְהִיר־זְהִיר חֵלֶב שֶׁלֹּא נִשְׁפָּךְ.

“יָרַח!”, אֵת קוֹרֵאת פְּתֵאם, “יָרַח! יָרַח!”

הִיָּרַח נִסּוֹג מֵעַט כְּאֶמֶן צוֹפֵה נְדָהֶם בִּיצִיָּדָה
הַמְצַבִּיעָה עָלָיו נְדָהֶמַת.

התמונות השונות בשיר מובילות לקראת השיא שבסיומו (החל מקריאתה הנרגשת של פרידה הקטנה).

הסבר את סיום השיר, וכתוב כיצד מתקשרות התמונות השונות בשיר לסיום זה.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ראשית הידידות / אדוניס (עלי אחמד סעיד אסבר)

תרגום: שמואל רגולנט

בְּשֵׁנַת אֲלָפִים
 אָנִי מִתְכַּוֵּן עֲקָשׁוֹ, כְּלוֹמֵר מְחַר אוּ מְחַרְתִּים,
 אֲזַמְיִנְךָ לְהִסָּב עִמִּי
 תִּהְיֶה הַשְּׁמֶשׁ, יִהְיֶה הַמַּיִם, יִהְיֶה הָעֵשֶׁב כְּאוֹרֶחַ
 נִהְיֶה חֲלוּקִים בְּדַעוֹתֵינוּ: אֱלוֹ הֵם חֲזִיוֹנוֹתֵינוּ הַסּוֹעֲרִים יוֹתֵר
 אֱלוֹ הֵם צְעָדֵינוּ הָרְחוּקִים יוֹתֵר –
 נִתְפָּיֵס תַּחַת שְׁמֵי הַשָּׁיְרָה,
 נִכְרִיז עַל מַמְלַכַּת שְׁנֵי הַנְּצִיִּים –
 וְעַל אַחוּדָם שֶׁל שְׁנֵי הַנְּצִיִּים הָאֵלֶּה.

מהי, לדעתך, השורה המרכזית (או מה הן השורות המרכזיות) בשיר?
 נמק את בחירתך על פי השיר כולו.

/המשך בעמוד 8/

שים לב: אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

פרק שני: נושאים בין-ז'אנריים (50 נקודות)

ענה על שאלה אחת בנושא שלמדת.

להיות יהודי, להיות ישראלי: קולות וזהויות

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 14-15.

14. תאר את השינוי שחל אצל דמות ביצירה בנוגע לתפיסתה את המציאות הישראלית. ענה על

פי שתי יצירות שלמדת:

* רומאן

* וסיפור קצר או מחזה

מה תורם שינוי זה להבנת המורכבות של המציאות הישראלית, בכל אחת מהיצירות?

15. תאר והסבר כיצד מתחים (בין דורות או בין עדות או בין יהודים לערבים או בין גולה למולדת)

באים לידי ביטוי:

* בשני שירים או במחזה

* ובסיפור קצר או ברומאן

בתשובתך התייחס גם לדרכי העיצוב של מתחים אלה.

ספרות בעקבות השואה

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 16-17.

16. דווקא תיאור של אירועים קטנים או שוליים לכאורה יכול לבטא את הסבל שחוו בני אדם

בתקופת השואה או בעקבותיה.

הסבר והדגם קביעה זו באמצעות שתי יצירות:

* רומאן

* וסיפור קצר או מחזה

17. בחר בנושא מרכזי מתוך המסה שלמדת ("אל מעבר לטרגי" או "המכשולים של ספרות השואה"),

והסבר כיצד נושא זה בא לידי ביטוי:

* בשני שירים ובסיפור קצר

או

* בשיר ובשני סיפורים קצרים

או

* ב"פוגת המוות" מאת פול צלאן ובסיפור קצר.

הדגם את דבריך.

התבגרות בראי הספרות

אם למדת נושא זה, ענה על שאלה אחת מהשאלות 18-19.

18. בעת תהליך ההתבגרות עולות אצל המתבגר שאלות על משמעות החיים, על טבע האדם ועל הכוחות המניעים אותו.

הצג והסבר שאלות כגון אלה בשתי יצירות:

* רומאן או אחת מהנובלות: "סיפורו של מר זומר", "נוף עם שלושה עצים"

* וסיפור קצר

מה ביצירות אלה מעורר את שאלות המתבגר, וכיצד הדמות המתבגרת מתמודדת אֶתן?

19. גילויים של אהבה ויצריות או גילויים של סבל משפיעים על עולמו של המתבגר, בין אם חווה

אותם בעצמו ובין אם חווה אותם כעד.

תאר גילויים כאלה כפי שהם באים לידי ביטוי בשתי יצירות:

* רומאן או אחת מהנובלות: "סיפורו של מר זומר", "נוף עם שלושה עצים"

* וסיפור קצר

בכול צופייה, והכול צפוי בה: סוגיות ארספואטיות

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 20-21.

20. תאר והסבר את דמות האמן:

* בסיפור מיתולוגי אחד: "אורפאוס" או "פיגמליון"

* ובסיפור קצר או במחזה או בשני שירים

21. כיצד מתואר הקשר בין המציאות לאמנות:

* בסיפור מאת אחד הסופרים: קפקא, בורחס, כהנא-כרמון, עגנון, פיילי

* ובסיפור מיתולוגי או במחזה או בשני שירים

בתשובתך תוכל לדון בסוגיות, כגון יצירה שנכתבה בעקבות חוויה עזה, היטלטלות בין תביעות המציאות ובין התשוקה ליצור, האמנות כחיקוי, ייחודו של מעשה האמנות.

לא הכול ראליסטי

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 22-23.

22. הסבר והדגם את תפקידם של המרחב (מקום) והזמן בשתי יצירות:

* בסיפור מאת ש"י עגנון **או** א"ב יהושע

* ובמחזה **או** בנובלה

23. האם בכוחן של יצירות החורגות מחוקי המציאות והסבירות ללמד אותנו דבר מה על המציאות?

הסבר את דבריך, ובסס אותם על דוגמאות משתי יצירות:

* נובלה

* וסיפור קצר **או** מחזה **או** סיפור מיתולוגי **או** מדרש

נשיות וגבריות: ייצוגי מגדר בספרות

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מהשאלות 24-25.

24. יש יצירות שבהן הדמות הגברית מתנהגת כפי שמצפים ממנה (דמויות אחרות ו/או הקוראים),

ויש יצירות שבהן הדמות הגברית מתנהגת בניגוד למה שמצפים ממנה.

תאר את ההתנהגות של דמות גברית ביצירה ואת הגורמים להתנהגותה, והסבר אם התנהגות זו

היא בהתאם למה שמצפים מהדמות או בניגוד לציפיות.

ענה על פי שתי יצירות:

* נובלה אחת מאת עגנון: "שבועת אמונים" או "גבעת החול"

* ורומאן **או** מחזה **או** סיפור קצר

25. יש יצירות שבהן הדמות המרכזית (הנשית או הגברית) מגיעה למודעות בנוגע למעמדה המגדרי.

תאר תהליך זה ואת תוצאותיו, והסבר כיצד התהליך מעוצב בשתי יצירות:

* מדרש **או** סיפור **או** נובלה

* ורומאן **או** מחזה

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט